

Noget om ribben ...

og noget om ikke at afspore debatten allerede ved første indlæg

Af K. Aa. Back

Har kvinder og mænd lige mange ribben?

Ja, selvfølgelig!

Hvordan kan man dog finde på at stille så tåbeligt et spørgsmål? vil nogen nok sige. På den anden side, når spørgsmålet stilles, er det fordi der i Bibelen står noget om Adam og hans ribben. (Ja, "Adams Ribben" er faktisk blevet en litterær betegnelse for kvinden.) Og rent historisk har man nu ikke anset spørgsmålet for at være så dumt igen: De første anatomer var fx forbavsede over at manden ikke manglede et ribben. De vidste jo fra Skabelsesberetningen at "Adam havde mistet et ribben da Eva blev skabt."

Rembrandts gengivelse af en forelæsning i anatomi. Som det ses, da man første gang begyndte at skære i lig (fra henrettede forbrydere), vagte det stor opsigt. Her er det armens muskler og sener der er genstand for nærmere studier. Og "om lidt" vil anatomen sikkert begynde at afdække hvor mange ribben manden er i besiddelse af. Til stor forundring for de tilstedeværende.

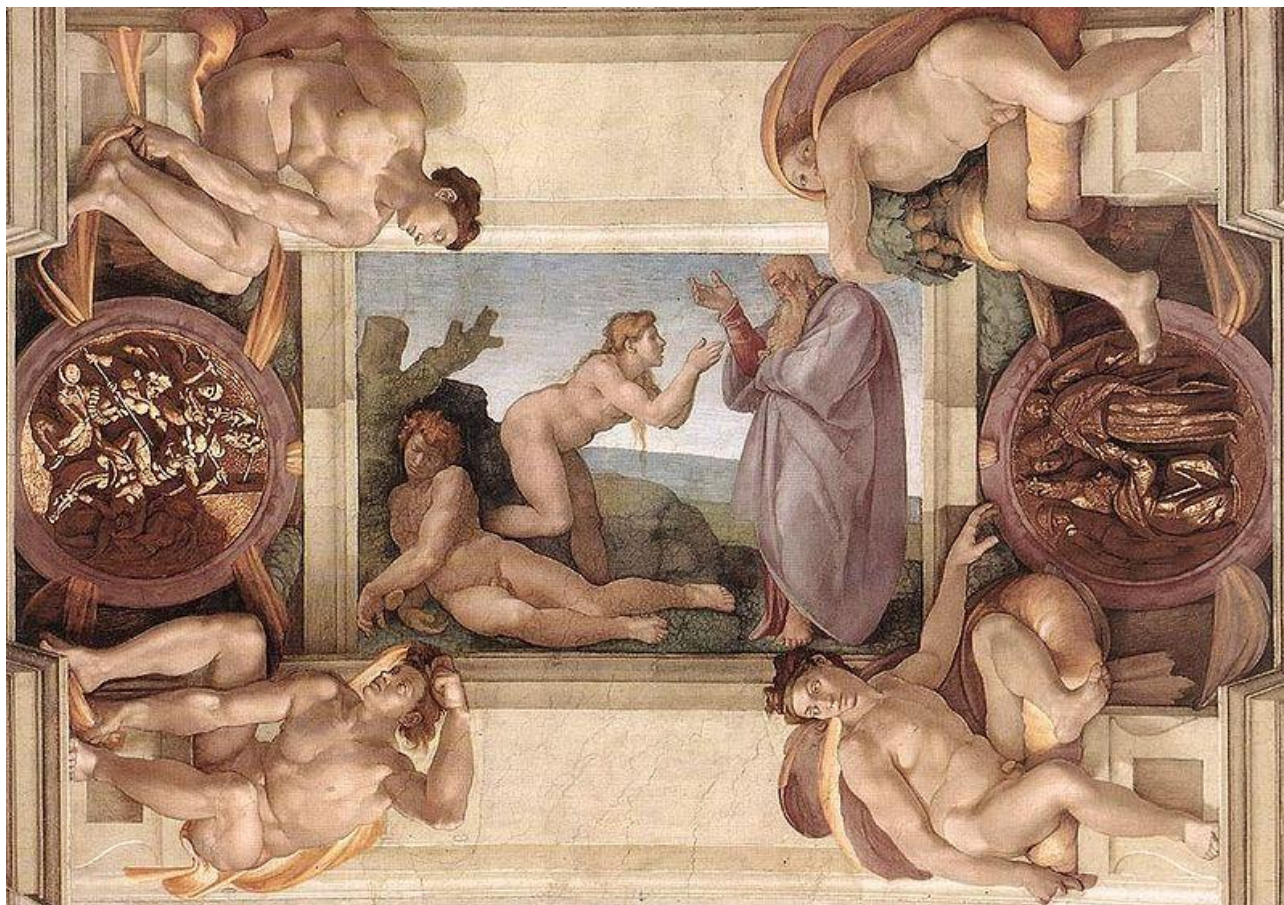
Kilde: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/53/Rembrandt_Harmensz._van_Rijn_007.jpg

Så lad os i første omgang antage at fortællingen om Adams ribben skal forstås ret bogstaveligt. Er der så en videnskabelig respons på det? Kan det rent fysisk/biologisk eftervises at det er foregået sådan? Nej, det er der ikke. Men alligevel kan beretningen give anledning til visse overvejelser:

En bioteknisk forklaring

I hver celle i kroppen er der et komplet sæt DNA til at kode for hele kroppen. Får man fjernet et ribben, en arm eller en anden legemsdel, så vil det ikke mangle hos ens barn. Det er først hvis der fjernes et eller flere gener fra ens DNA det vil ske. Der er altså ikke noget teknisk-genetisk i vejen for at det første menneske har levet resten af sit liv med ét ribben mindre end normalen for mænd.

Hvis vi vender den om, så afslører teksten på en måde en flere tusind år gammel forståelse for hvordan DNA-koden fungerer. En viden om DNA skribenten til 1. Mosebogs skabelsesberetning selvfølgelig ikke har haft, og alligevel kan vi konstatere at fortællingen på sine egne præmisser fungerer i overensstemmelse med den genetiske viden mennesket senere har opnået.

En detalje fra Michelangelos udsmykning af Det sixtinske Kapel i Vatikanet: Evas skabelse. Wikipedia.

Logisk indvending

Men, kære venner, i dag kan man da virkelig ikke tage en sådan beretning for pålydende. Så har man da fået sin bibelhistorie helt galt i halsen.

Og endnu værre bliver det da hvis man – som her – vil komme med “et videnskabeligt svar” på dette spørgsmål om kvindens skabelse. For her er kun ét muligt: – Biblen er ikke en lærebog i

moderne videnskab (og dermed heller ikke i anatomi eller genetik); og derfor er der selvfølgelig tale om metaforer/billedsprog når vi siger “Adams ribben” (... som i *Emil från Lönneberga* bliver til “rivejern” fordi det svenske *rivjärn* i udtalen ligger så snublende nær *revben*. Stackars Lina!)

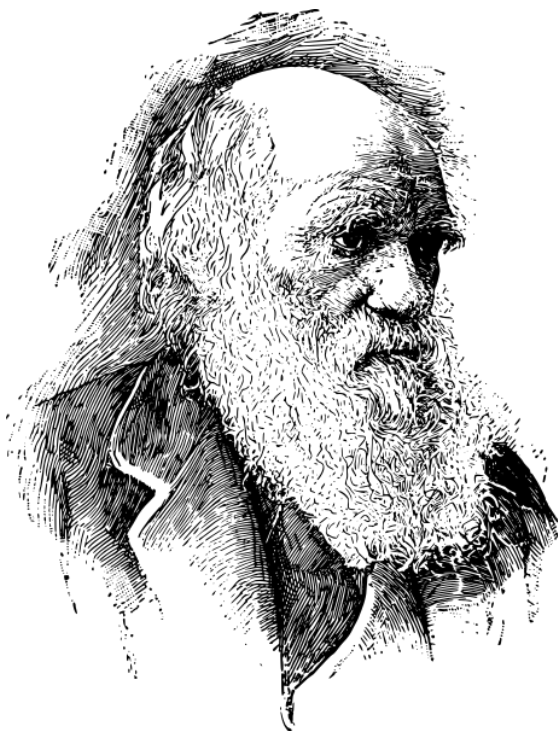
Jag folk væk

Tager man imidlertid en “fundamentalistisk” læsning af beretningen seriøst, kan man være temmelige sikker på at man får jaget almindelige mennesker langt væk – lige så snart man har åbnet munden. Så det er nok ikke det emne man skal begynde med i mødet med mennesker som står fremmede over for skabelsestroen.

På den anden side har den ærlige, men anfægtede bibellæser vel også krav på et mere nuanceret svar. Hvis vi mener bogstaveligt at Guds har skabt verden (og mennesket i den), kan han vel have valg en hvilken som helst metode. Og dermed “bygget videre på” skabelsen af Adam som jo blev taget af jordens muld. Så her er vi tilbage ved spørgsmålet om bibellæsning og -tolkning.

For vi må nøgternt konstatere at det ikke bare er Adams ribben, men en masse andet i den bibelske åbenbaring der findes lige så mange tolkninger af som der er “paver” i de protestantiske kirker.

OG netop et langt liv i forskellig kristen sammenhæng har lært mig at der findes mange tolkninger (også) af skabelsestroen. Dem kan vi passende lave en liste over her, jf. artiklen *Livets alder* i Origo 129, dec.2013.

Darwin, i sin Arternes Oprindelse

Livet i al sin mangfoldige pragt blev indblæst af Skaberen

Kilde: Darwinbogen, Forlaget ORIGO 2009

Darwin med signatur. Fra Wikipedia.

Og vi kan lige så passende begynde med Darwin som efterhånden i sit liv nåede frem til en tolkning som også mange kristne i dag har gjort til deres (kristendarwinisternes standpunkt?).

Forskellige tolkninger af skabelsesberetningen

- Darwins agnostiske standpunkt: Skaberen har indblæst det første liv – og overladt evolutionen til sig selv derfra.
- Asa Grays ID-evolutionære standpunkt (teistisk evolution): Gud har ikke blot indblæst det første liv, men også styret evolutionen.
- Jérôme Lejeune: Gud har sat evolutionen i gang, men grebet ind i den med en speciel skabelseshandling når det gælder “Adam & Eva”.
- Den moderne ID-bevægelse (med Behes “grænser for evolution”): En række skabelses-handlinger er indgået i evolutionen hvor grenene har delt sig på Livstræet, for at føre den fælles afstamning videre.
- Gammeljordscreationisme: Skabelsesugen skal forstås som et forløb over mange milliarder år. Men Darwins Livstræ er forkastet, dvs. forestillingen om den fælles afstamning holder ikke (jf. “grænser for evolution”).
- Ungjordscreationisme (som for mig at se findes i tre former):
 - Universet er gammelt, & Jorden er også (dvs. urfjeldet), men Livet er skabt på Jorden nogenlunde samtidigt (med blot “dages mellemrum”) i ét sammenhængende øko-system. OG Jordens sedimentære lag er væsentligt yngre, afsat “på en gang” (hvor den historiske geologiske mange katastrofer og istider er samlet i én gigantisk naturkatastrofe/tsunami) og fremstår dermed i lærebøgerne med forkerte alders-angivelser
 - (Hele) Jorden er ikke så gammel som den uniformitaristiske geologi vil påstå, og universet er skabt “med alder”, fuldstændig som Adam der ét sekund efter sin skabelse må have haft en tilsyneladende alder på 18-20 (da han er forplantningsdygtig osv.)
 - Jorden er ca. 10.000 år gammel (beregnet ud fra nogle stamtavler i 1. Mosebog)

Skal vi her lige minde hinanden om at der findes seriøse kristne bibelfortolkere og kristne forskere i alle disse lejre. Alene dét faktum bør kalde på respekt for de forskellige standpunkter. Det vil

være/er direkte ulykkeligt om man gensidigt beskylder hinanden for svigt af den kristne trosbekendelse blot fordi tolkningen af samme trosbekendelse ikke er ens.

Trosbekendelsernes første artikel

Vi tror på Gud Fader, den Almægtige, Himlens og Jordens skaber.

Den apostolske trosbekendelse

Vi tror på én Gud, den almægtige Fader, Himlens og Jordens, alt det synlige og usynlige skaber.

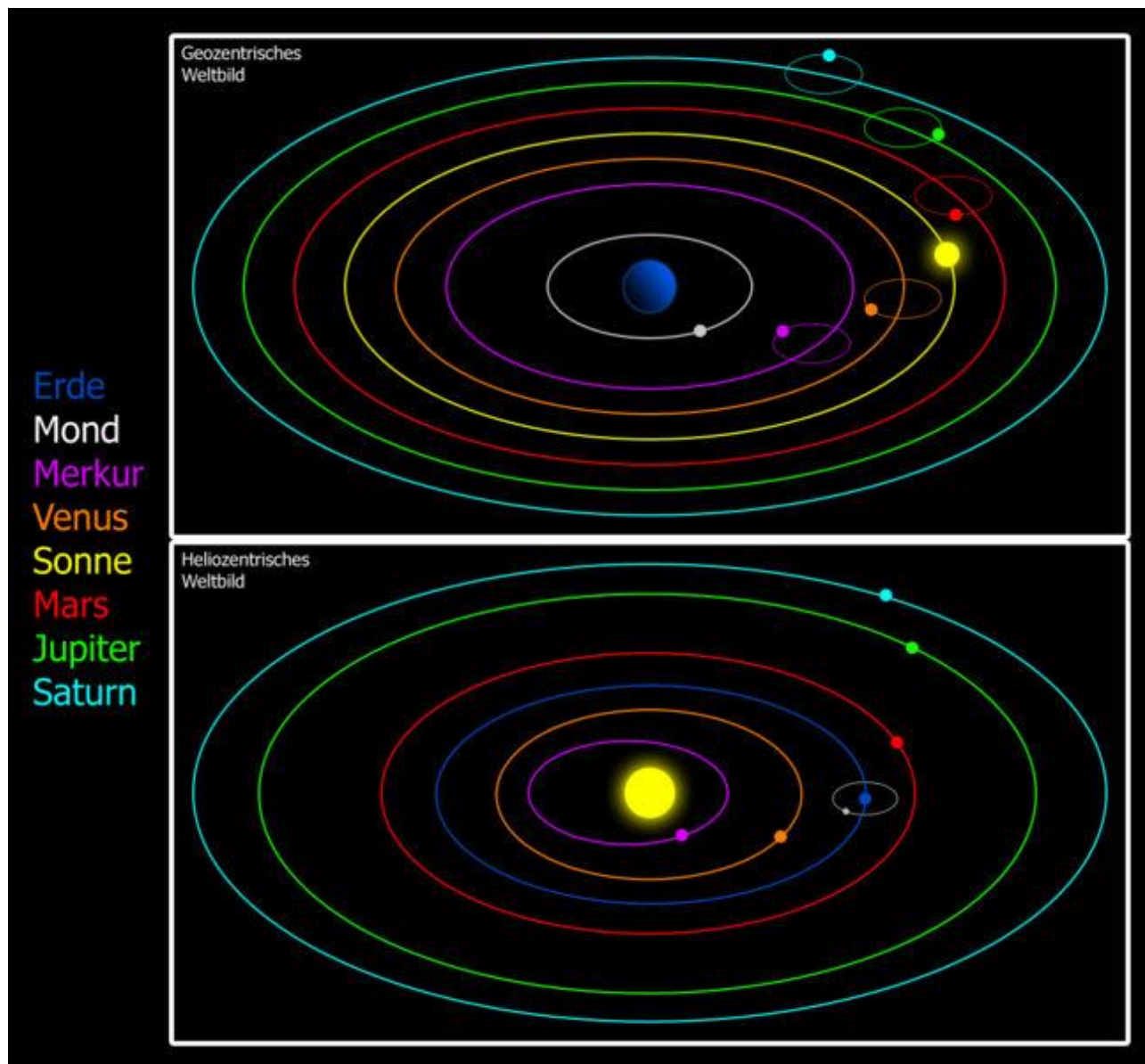
Den nikæno-konstantinopolitanske trosbekendelse

Om at træde varsomt

Så der er absolut grund til at mane til forsigtighed i forsvaret af skabelsestroen. Men dette forhold gælder faktisk to veje. Og det illustrerer historien om Den katolske Kirke og Galileo Galilei.

Som det er velkendt for orloglæseren, er den ene at Kirken holdt på den forkerte hest, i og med at den “holdt med” den etablerede videnskab mod provokatøren Galilei. For ingen “var så tossede at

tro” at Jorden skulle bevæge sig rundt om Solen, heller ikke vores egen Tycho Brahe. Man kunne jo med det blotte øje (hic!) se at det omvendte var tilfældet. (Og vi minder lige om at vi protestanter intet har at lade vores brødre i Den katolske Kirke at høre i dén anledning: De protestantiske reformatorer var endnu mere modstandere af det heliocentrerede univers.)

TO PARADIGMER (dvs. videnskabelige verdensanskuelser/-billeder/Weltbilder): *Det geocentriske og det heliocentriske univers.*
 Fra tysk Wikipedia (http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Geoz_wb_de.jpg)
 – Skulle det være nødvendigt at oversætte fra tysk? © Erde = Jord; Mond = Måne; og Sonne = Sol.

NB! det geocentriske univers: Teorien kunne kun opretholdes i forhold til de observerede data ved at man satte planeterne ind i epicirkler (de små cirkler på øverste tegning). – Flere kritikere af evolutionsteorien hævder at denne teori alene kan opretholdes ved at inddrage “epicirkler” (læs: bortforklaringer) i teorien. Jf. artiklen om den naturlige selektion i Origo 129. Eller *Guds Bøddel* for en mere gennemgribende kritik af teorien.

Men det andet er: Vi er rent faktisk ved at begå samme fejl igen som med Galileo *af angst for at begå samme fejl igen!* Det kunne jo meget vel vise sig at hvis Kirken i dag vil satse på den etablerede videnskab, at den igen tager fejl! For hvad nu hvis (måske allerede om få år) at det i dag herskende paradigme, med darwinismen som altfortærende forklaring, viser sig at være “den forkerte hest”? – Den spændende forskning der i det nye årtusinde forgår inden for bioinformatikken

(se Origo 126, 128 o.m.a.), kan meget vel vende op og ned på et og andet. Og hvad vil der så ske med respekten for videnskaben blandt folk som de er flest, hvis man så stædigt holder på en “umulig” forklaring (fx troen på at alting kan blive til af ingenting)?

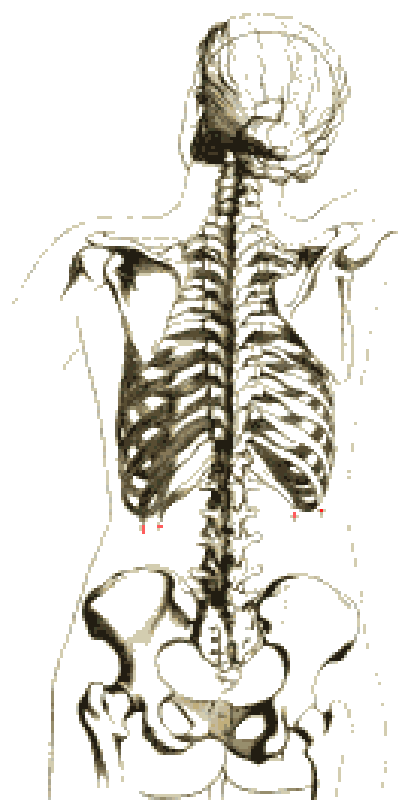
Det kloge standpunkt

Så vidt jeg kan se, må det klogeste i denne diskussion mellem skabelsestroende være at vi skelner skarpt mellem det væsentlige og det uvæsentlige i Biblens to skabelsesberetninger:

- GT: I begyndelsen ... *Gud!*
- NT: I begyndelsen ... *Ordet/Logos!*

Hvad er det væsentligste i beretningen fra Første Mosebog? – At Adam (dvs. mennesket) *er skabt* i Guds billede, eller *hvornår* han er blevet skabt? At mennesket er skabt *via et Logos* (et “Gud sagde”), eller *hvordan* det i detaljer er skabt?

Det er jo ganske tydeligt at Johannes i prologen til sit evangelium taler i metaforer (billeder): »I begyndelsen var Ordet [...] Alt er blevet til ved det [...]«. Hvorfor er det så så vanskeligt at anerkende at Skabelsesberetningen i Første Mosebog også kan benytte sig af metaforer?

Skelet fra kvinde, set bagfra; ribbene er fæstet til ryggsøjlen. Wikipedia.

Som nævnt var de første anatomer forbavsede over at manden ikke manglede et ribben. – Min gamle naturhistorielærer (= biologilærer) læste “ribbenet” som gnallingen y-kromosomet i forhold til det kvindelige, fuldvægtige X. Øvede han dermed vold på teksten? Eller tolkede han blot en eviggyldig tekst ind i sin samtid?

På samme måde kan man læse “af jord er du kommet” som de gamles gengivelse af at mennesket består af “stjernestøv”, altså af grundstoffer fra supernovaeksplosioner der har været heldigt nær på planten Jorden netop da der var brug for det ved livets tilblivelse. (Som den danske astronom Anja C. Andersen har gjort opmærksom på.)

Endelig er der koblingen til “den genetiske Eva” hvor moderne forskning er inde på noget der ligner skabelsesberetningens tanker om at alle mennesker tilhører samme familie. Samme “grundtype” vil vi skabelsestroende sige i dag.

Min påstand er at skabelsesberetningerne er skrevet så bredt at man “med god ret” kan læse den aktuelle verdensforståelse ind i dem. Og dermed er de blevet eviggyldige. Fx passer lysets fremkomst før Solen for mig at se udmærket med forestillingen om Big Bang. Og i sin tid forekom det Newton ganske naturligt at se universet som et urværk.

Samtidig skal man selvfølgelig passe på ikke at binde sin tolkning af Biblen op på et midlertidigt verdensbillede (jf. Galileo og paradigmediskussionen fra før): Big Bang vil en dag sikkert blive afløst af en bedre forklaring ...

De to bøger

Hvis man nu tager udgangspunkt i “de gamles” tanker om Guds to Bøger (jf. artiklen herom i Origo 129), kan man så, med en forsigtig “bibeltro” tilgang, faktisk tale naturvidenskab i forbindelse med Skabelsesberetningen? *Uden* at skræmme alle langt væk? Hvis man nu nærmer sig “Guds første Bog” (altså Skriften) med den tanke at den gør gennemgribende brug af billedsprog, så har man ikke forpligtet sig til mere end hvad læsningen af Den anden Bog (naturen) kan følge med til. – Hvis det så senere viser sig at en mere bogstavelig læsning er berettiget (at Gud rent faktisk har fjernet et ribben fra Adam uden derved at ændre hans arveanlæg for ribben), så er ingen jo døde af det.

Det omvendte kan meget let være tilfældet. Det er for mig at se direkte uklogt at binde Biblens troværdighed op på fx aldersspørgsmålet. Forstået sådan at man “låser sine medmennesker fast” på at hvis Biblen er troværdig, så må og skal man læse GT’s skabelsesberetning meget bogstaveligt (skabelsesugen = 1 uge i moderne forstand). Hvis det videre studium af Guds anden Bog peger på en mindre bogstavelig læsning (som Galileo opdagede med planetsystemet), kan det netop friste nogle til at smide barnet ud med badevandet!

Endelig er der det helt relevante spørgsmål: Hvor vil det give mest bid i den faglige diskussion? At tage hensyn til tilhørernes forudsætninger, som Paulus, eller buse ud med dét man af erfaring véd stopper enhver samtale, alene af den grund af det er for kontroversielt?

Man kunne fx begynde med bioinformatikken. Stil spørgsmålet: Opstår INFO af sig selv? Man kunne risikere at ryge ind i en interessant og *givende* meningsudveksling! ■

Paulus, den store apologet, vidste at samtalen begynder med tilhørernes forudsætninger

1 Kor 9, 19-21: Skønt fri og uafhængig af alle har jeg gjort mig selv til alles tjener for at vinde så mange som muligt. For jøderne er jeg blevet som en jøde for at vinde jøder. For dem der lever under loven, er jeg blevet som en der står under loven, for at vinde dem, selv om jeg ikke er under loven. For dem der er uden lov, er jeg blevet som en der er uden lov for at vinde dem, selv om jeg ikke er uden Guds lov, men er under Kristi lov.

